

❖ *Vertrek : café den Engel, Grote Markt*

Waar nu het Brabostandbeeld staat stond vroeger een grote boom in het midden van de markt. Bij de oprichting van dit standbeeld, naar aanleiding van het afkopen van de Scheldetol in 1869, moest de boom plaats ruimen.

Hij is echter niet zomaar verdwenen, al meer dan 100 jaar doet hij dienst als schrijftafel voor de burgemeester.

Maar er is een vervangboom geplant, de 'Vrijheidsboom'.

1) Ter ere van welke gebeurtenis werd deze vrijheidsboom geplant ?

❖ *Suikerrui*

De rui is een natuurlijke waterloop , net als de rijen in Brugge, die hoofdzakelijk gebruikt werden voor het vervoer van materialen door de stad. Vanaf de 16de eeuw gingen mensen, op aanraden van het stadsbestuur, het stuk rui voor hun deur overwelven om zo van de vreselijke stank verlost te zijn. Vooral bij laag tij, wanneer de bodem blootgesteld was aan lucht en zon, omdat het water volledig uit de ruien in de Schelde gelopen was, kon al de vuiligheid beginnen rotten en stinken. Er zijn nu nog zo'n 8 kilometer waterlopen onder de straten en huizen van Antwerpen.

- ❖ *Kaasstraat*
- ❖ *Willem Ogierplaats*
- ❖ *Kuipersstraat*
- ❖ *Vleeshouwersstraat*

Het vleeshuis werd gebouwd tussen 1500 en 1504. Er werd arduin, zandsteen en baksteen gebruikt. Arduin en zandsteen werd door de steenkappers uit groeven gehaald. Omdat de juiste kapper en groefmeester zou betaald worden, brachten ze steenkapperstekens aan. Aan de hand van die tekens kunnen historici de exacte kapdatum en herkomst van de gebruikte stenen achterhalen en zo het transport van materialen achterhalen.

2) Teken het steenkappersteken dat op de eerste deur in de linkermuur te vinden is .

3) Nu is het vleeshuis een muziekmuseum 'De klank van de stad', met wereldwijd de grootste collectie clavecimbels. Hoe was de familienaam van de belangrijkste clavecimbelbouwers? Het overdekte pleintje is naar hen genoemd.

De Drie Hespensstraat naast het Vleeshuis dankt zijn naam aan de herberg 'De drie hespen', het was de favoriete kroeg van alle beenhouwers, want je kreeg er een extra grote kruik bier, en nog 'een stukske van 't varken' er bovenop. Spijtig voor jullie is die herberg al lang verleden tijd, dus moet je nog even met een droge mond verder.

- ❖ *Vleeshouwersstraat*
- ❖ *Veemarkt*
- ❖ *Zwartzustersstraat*

Vroeger had elk huis een naam. In een mooie gevelsteen boven de deur werd die uitgekapt. Ook een prachtige tekening hoorde erbij voor wie niet kon lezen.

4) Noem de huisnamen die je op de gevelstenen vindt tussen de Veemarkt en de Stoelstraat.

❖ *Stoelstraat*

Dit straatje werd vroeger 'Kost en Hongerstraatje' genoemd, zelfs in officiële stukken. De benaming kwam van een Hongaarse juwelier die hier woonde.

In de Stoelstraat is nog een huis met een houten gevel te zien. Dit is het enige huis in Antwerpen dat nooit een stenen gevel gehad heeft.

5) Hoeveel huizen met trapgevels zijn hier nog bewaard?

❖ *Zirkstraat (links)*

❖ *Lange Koepoortstraat (rechts)*

❖ *Jeruzalemstraat*

In de 15de eeuw woonde hier een scheepsbouwer. Hij had al heel wat zeilschepen gebouwd voor de kruisvaarders en daarom vond hij er niet beter op dan reclame te maken met deze vakkennis. Hij hing een groot reclamebord 'Hier bouwt men schepen die tot Jeruzalem varen'. Maar toen één van zijn nieuwe schepen nog vóór Vlissingen met man en muis vergaan was, heeft de scheepsbouwer zijn bord aangepast met volgende zin : 'Hier bouwt men schepen die tot Jeruzalem varen ... en andere ook !'

6) Wie is de architect van het art-decohuis in gele baksteen?

❖ *Kleine Goddaart*

In 1109 waren de ruïnen de grens van Antwerpen. Deze watersingel hield wolven en vossen buiten de stad en bepaalde ook de juridische afbakeningen voor vrijheden en stadsrechten. Naast de rui, aan de binnenkant van de stad was een aarden omwalling. Daarop mocht je niet bouwen, ook de stad mocht er geen aanspraak op maken. Het was Gods aarde → Goddaart

- ❖ *Koepoortbrug oversteken*
- ❖ *Huikstraat :*

Mannen, wees hier op uw hoede !!! Hier hangt nog de geest van een boosaardige vrouw. Heil met de Huik was naar 't schijnt een heks die hier woonde. Ze heeft 2 broers uit Lier de kop op hol gebracht voor de mooie Kunegonde van Hoboken, maar slechts 1 kon natuurlijk de hand (en de rest) van deze schoonheid bemachtigen. Een broedermoord en schande over de familie was het gevolg van deze intrige !

Een huik is een lange kapmantel met grote klep. Typisch kledingstuk voor mannen en vrouwen in de middeleeuwen.

Op het schilderij 'De spreekwoorden' van Pieter Breughel komt de huik 2 keer voor :

- zijn huik naar de wind hangen (= van mening wisselen)
- iemand de blauwe huik omhangen (= iemand bedriegen)

7) Hoe heet het voormalige werkhuis in deze straat?

Tijd om even een pintje te gaan pakken :

- ❖ *café 'Den Haan'*

Dit typische bruine café bestaat al sinds 1910, toen nog op het Falconplein. In 1992 verhuisde het naar hier, en nam ook de huidige uitbater het over.

De vorige eigenaar was de zoon van een volksfiguur : 'Den Tikkenhaan', en zijn zeer uitgebreide kroost verklaart meteen hoe hij aan deze naam kwam.

Haantjesgedrag is hier vlakbij de rosse buurt niet vreemd. Vroeger werd er nooit meer dan 1 haan bij een toom kippen gezet, anders liep het uit de hand omdat hij ze niet meer 'in toom' kon houden.

8) Wat is een toom ?

- ❖ *Kaasbrug*
- ❖ *Mutsaertstraat*

De Koninklijke Academie voor Schone Kunsten werd in de 17de eeuw opgericht door David Teniers. Ze is hier ondergebracht in het voormalige Minderbroedersklooster.

9) Welke bekende schilder werd na enkele dagen buitengezet uit deze academie omdat hij 'hét' niet in zijn vingers had?

- ❖ *Blindestraat*

Aan de linkerkant van de straat herken je 3 heel mooi gerestaureerde gevels.

- Het bureel voor weldadigheid, opgericht in 1799, zorgde voor opvang van verlaten kinderen en wezen. Ze hadden ook reeds een thuisbegeleidingsdienst, die geneeskundige zorg aan huis kwamen geven en tips gaven voor meer hygiëne.
- Gesticht Arthur Van Den Nest : opgericht op preventief TBC onderzoek te doen
- Volksboekerij : opgericht in 1895

10) Hoe heette deze volksboekerij ?

- ❖ *Venusstraat*
- ❖ *Lange Brilstraat*
- ❖ *Stadswaag*

De stadswaag werd opgericht door Gilbert van Schoonbeke. Alle goederen die de Antwerpse markten opkwamen of buiten gingen werden hier gewogen. Aan de hand daarvan werden invoer- en uitvoertaksen berekend. Van Schoonbeke had daar zelf een serieus aandeel van, zodat hij aan de Jan Van Rijswijcklaan nog enkele schone straten kon aanleggen zoals de Markgravelei en omgeving. Alleen sjiek volk kon zich daar een woning permitteren.

In 1873 brandde de waag bijna volledig af, na een blikseminslag. Alleen de gevel waaraan het Mariabeeld hing bleef gespaard. De stadswaag werd vernield in het begin van WO I door bommen die vanuit een Duitse Zeppelin gedropt werden, waarbij dus de Waag voor de 2de maal vernield werd.

11) Welke kleur heeft de jager uit 1628 ?

- ❖ *Hoornstraat*
- ❖ *Varkensmarkt*
- ❖ *Paardenmarkt*
- ❖ *Hessenbrug*

Via de Hessenbrug kan je het Hessenhuis zien staan. Dit pakhuis werd in 1564 opgericht voor Duitse handelaars uit de streek van Hessen. Ze konden hier met hun grote hessenwagens, getrokken door 6 of 8 paarden goed manoeuvreren en hadden heel wat opslagruimte.

Tegenover de Hessenbrug is er naast de parking een klein straatje, een voormalige woonsteeg.

Waarschijnlijk is het straatnaambordje weer verdwenen. Dit straatje heet 'TOOG' en studenten uit de buurt maken er een sport van om zodra het naambordje terug hangt, het weer te bemachtigen om het op hun kot of in de kroeg te hangen.

❖ *Toog*

Deze mooie straatnaam heeft niks te maken met het zeer geliefde meubel in een bruin café, maar alles met de paardemarkten. Vanaf 1298 werden hier paarden verkocht. In het begin elke zaterdag, later twee keer per jaar. De markt duurde telkens 3 dagen. Vier dagen voor het begin van de markt werd aan een bureel, den toog, door de amman en 2 schepenen, bijgestaan door 'de officier met lange roede' (???) de jaarmarkt aangekondigd met trompetgeschal. Alle paarden die zich dan al ter plaatse bevonden werden in beslag genomen tot de officiële verkoop toegelaten werd 4 dagen later. Een soort sperperiode

voor de koopjes. Dit om te vermijden dat opkopers de beste paarden al voor de markt onderschepten. De paarden konden gestald en 'gesoigneerd' worden in 'De Roskam', men moest daarvoor één vaatje rijnwijn en een gans betalen. Na de verzorging en een veterinaire keuring ter plaatsen waren de paarden klaar voor de markt.

12) Er was hier natuurlijk ook een smidse om de paarden te beslaan. Welke zaak verwijst nog naar deze activiteit?

- ❖ *Vekestraat*
- ❖ *Grote Kauwenberg : halte café 'Highlander'*

13) Net als Rome is Antwerpen op 7 heuvels gebouwd. Noem er 5 op.

- ❖ *Prinsesstraat*
- ❖ *Keizerstraat*
- ❖ *Paternosterstraat*
- ❖ *Borzestraat*

De beurs is een term die nu wereldwijd gebruikt wordt, maar komt van de Brugse familie De Borze, die in de 15de eeuw in Antwerpen kwamen wonen. Het waren geldwisselaars. Ze zorgden voor het omrekenen van vreemde munten naar de plaatselijke munt, zodat buitenlandse handelaars de juiste prijs van de waren konden inschatten. Ook verkochten ze aandelen op de vracht die schepen vervoerden. Voor handelaars die heel Europa door moesten trekken was het gevaarlijk om geld op zak te hebben. Daarom gaf de familie De Borze wisselbrieven, die ze bij bevriende families in andere landen konden inruilen voor de plaatselijke munt.

Dit gebouw is in 1872 heropgebouwd na een vernietigende brand, alleen de pagaddertoren, die schudde op zijn grondvesten, bleef overeind.

14) Wat bevindt er zich achter de groene ijzeren afbakening aan de ingang van de beurs ?

- ❖ *Lange Nieuwstraat*
- ❖ *Sint-Niklaasplaats*

De Sint-Niklaasplaats is de voormalige binnenkoer van de kapel met dezelfde beschermheilige en een godshuis. Het godshuis, voorloper van een RVT, werd opgericht door het gilde van de meerseniers, de kleinhandelverkopers, die de goedheilig man uit Spanje als patroonheilige had. Reeds in 1386 verbleven hier gepensioneerden. De kapel werd rond 1800 ontwid en heeft sindsdien vooral dienst gedaan als opslagruimte. Tegenwoordig zit hier in de kelder één van de poesjetheaters van Antwerpen.

De naam POESJE is afgeleid van het Italiaanse poppentheater Pollicinella. Deze figuur had een grote bult, een kadul oogske en een gigantische neus. In Antwerpen zijn dat drie figuren geworden : de Neus, de Schele en den Bult. Rosse Net of Belle Jeannette brengen hen steeds weer van de wijs.

15) Welk dier is er hier van goud?

- ❖ *Korte Nieuwstraat*

Links merk je een calvarie op, dit is een combinatie van een gekruisigde Christus met Maria en de apostel Johannes, al treurend naast het kruis. Deze calvaries werden opgericht op kruispunten van waterlopen. Het gold vooral als afweermiddel tegen de waterduivel, Lange Wapper, die steeds in Antwerpen ronddwaalde.

De tekst onderaan is in rood en zwart opgesteld. De rode letters zijn groter en kunnen ook als romeins cijfer gelezen worden. Dit noemt men een chronogram : door alle rode cijfers bij elkaar op te tellen krijg je het jaartal waarop deze calvarie is opgesteld.

16) In welk jaar is deze calvarie opgericht?

- ❖ *Suddermanstraat*
- ❖ *Eiermarkt*

In de middeleeuwen, toen er nog geen winkels bestonden, werd verse voeding aangevoerd op de plaatselijke markten. Hier was de eiermarkt. Eieren waren heel goedkoop en konden lang bewaard worden. Trouwens niet alleen om op te eten waren eieren goed, zowel het wit als het geel werd apart gebruikt door de schilders om bindmiddel te maken voor verf.

Op de eiermarkt werden ook hoenders verkocht, kippen, hanen, eenden en kalkoenen. Geen mooie of exotische vogels, daarvoor moest je naar de vogelenmarkt gaan.

17) Hoe heet de eierboer die hier instaat voor de goede gang van zaken?

- ❖ *Groenplaats*

Ter ere van P.P. Rubens werd hier een mooi standbeeld opgericht. Het heeft echter nogal wat geduurd alvorens hij hier zijn vaste stek vond op het voormalige Groenkerkhof. Als barokschilder werd hij met zijn rug naar de gotische kathedraal gekeerd. Hij kijkt uit naar de richting waar hij zelf woonde.

18) In welk jaar werd dit standbeeld opgericht?

Frituur Max promoot de goede Belgische frietjes, nog geserveerd in een puntzak, zoals het moet. Deze puntzakjes zijn de aloude snoepzakjes. En omdat frieten oorspronkelijk als snack gegeten werden, werden ze in papieren snoepzakjes gedaan. De eerste frituur in Antwerpen heette ook Max.

- ❖ *Papenstraatje*

Hier was vroeger de papenschool en papenkelder gevestigd. De katholieken zorgden voor eigen onderwijs. Rubens en Balthasar

Moretus zaten hier samen op de schoolbanken om Latijn te leren van meester Verdonck. 'Paaps' betekende dat het met de goedkeuring van de paus, dus katholiek was. De paters Jezuïeten zorgden voor de vertalingen van de Latijnse boeken, en als er zondige of schunnige dingen instonden dan werd de tekst zonder pardon aangepast. Zo verdween uit de 'Metamorfosen' van Ovidius een heel personage, omdat hij op het einde zelfmoord pleegde. Meester Verdonck moest eens geweten hebben wat die Rubens later allemaal niet op doek durfde schilderen !!!

19) Hoeveel trappen moet je nemen alvorens aan de Oude Koornmarkt te zijn?

❖ *Pelgrimstraat*

Aan het einde van de Pelgrimstraat bevindt zich 'De Vagant'. Aan de ene kant genevercafé en – restaurant, aan de andere kant de slijterij. Voor de snoepers onder u is dit een uitgelezen kans om in de vlucht een 'witteke', 'ne glazen boterham' 'een druppeltje', 'een gatlikkerke' of 'een foezeltje' te gaan drinken, maar je kan natuurlijk ook gewoon een genever bestellen.

20) De knalgele likeur die in de etalage van de slijterij staat is Elixir d' Anvers. Wie is de likeurstoker die deze mierzoete vrouwendrank maakt?

❖ *Leeuwenstraat*

❖ *Vrijdagmarkt*

Deze plaats wordt al sinds de middeleeuwen gebruikt als tweedehandsmarkt voor kleding. Er staat een heiligenbeeld in het midden van het plein, patrones van de oud kleerverkopers, Catharina van Alexandrië die een vreselijke dood vond doordat ze geradbraakt werd. Vandaar dat het rad naast haar staat.

Het museum Plantin Moretus is sinds 2005 opgenomen in de lijst van Werelderfgoed van de UNESCO. Christoffel Plantin richtte hier zijn

drukkerij op, de grootste ter wereld in de 16de eeuw. Toen er in Parijs slecht 4 persen per drukkerij stonden had hij er al 16 in werking. Een echte ondernemer, want hij had wel 80 mensen in dienst. Niet gemakkelijk om dat goed draaiende te houden, want de mensen werden betaald per gedrukt blad. Dus iemand die niet goed meewerkte kreeg de rest op zijn dak. Regelmatig was het dus 'koekenbak'. Letterzetters gingen met elkaar op de vuist, of een collega werd 'letterlijk' als pispaal gebruikt. De onrustzaaiers werden genoteerd in een boek met een korte beschrijving van het gebeuren. Elke week kwam DE KAPEL bijeen, bestaande uit afgevaardigden van de werknemers en de baas, en ze bespraken de straf die zou gegeven worden. Altijd inleveren van loon als bestraffing ! Maar dat geld verdween niet in de zakken van Christoffel, maar wel in een speciaal kistje dat moest dienen om weduwen, wezen en zieke werknemers een bestaansminimum te geven.

Dus een goede voorloper van de sociale zekerheid !

21) Wat is de lijfspreuk van Christoffel Plantin die in zijn drukkersmerk vermeld staat?

22) Wat herinnert hier nog aan de V1 bom die tijdens WO II het ganse plein vernietigde ?

❖ *Heilige Geeststraat*

Eén van de hoekhuizen met de Hoogstraat is absoluut het bekijken waard ! Neen, niet dat met de cowboyhoeden ! In de sexy lingeriewinkel verkopen ze allerhande gadgets en speeltjes. Condooms in alle kleuren, maten en smaken zijn hier te koop.

23) Wie was de uitvinder van het rubberen condoom?

Café 't half souke, verwijst nog naar een oude munteenheid, dat juist voldoende was om een pint bier te betalen. Dat kende men ook al in de middeleeuwen. Toen was 1 braspenning de prijs van een kruik gerstennat. Vandaar dat we spreken van een 'braspartij', maar dat is iets wat jullie, als deftig publiek zeker niet kennen!! We zullen met meer fatsoen naar het huis aan de overkant kijken, hoek Stoofstraat. In de gebeeldhouwde friezen heeft het gilde van de Schrijnwerkers zijn activiteiten uitgebeeld.

24) Wie zijn de hoofdrolspelers in dit stripverhaal avant la lettre?

❖ *Hoogstraat : café 'den billenkletser'*

25) Welke bekende Antwerpenaar woonde in een huis aan de overzijde ?

Hier eindigt onze zoektocht. Hopelijk ben je niet verdwaald en kan je nu gaan genieten van een lekkere pint gerstennat of voor wie BOB is, een lekker 'limernatje' zoals men in 't echt Antwerps een limonade bestelt.

SCHOL !!!